

znosti. Ukloniti te naslage nije lak, niti imalo zahvalan posao. On iziskuje dodatne napore. Ako se ranijim istraživačima (Beljanski i Sekulić) mogu oprostiti i grube pogreške, drukčije se pak treba odnositi prema današnjim koji raspolažu većim mogućnostima. Naime, znanje je zahvaljujući internetu (posebice društvenim mrežama) dostupno više nego ikada prije. Do podataka se relativno lako dolazi. Veći je problem njihova kontekstualizacija. Ondje historik pokazuje koliko zapravo poznaje materiju. Bunjevačko-šokačka historiografija prepuna je naslaga kojih se treba osloboditi kako bi mogla uroditi korisnim plodom. Nećemo je unaprijediti ako joj prinosimo „pretpostavke, koje osnovano mogu biti istinite“.

Luka Jaramazović

Zbornik radova stručne tribine o životu i delu Tumbas Pere Haje, ur. Marinko Piuković, Subotički tamburaški orkestar, Subotica, 2016., 72 str.

Zbornik radova o životu i djelu Pere Tumbasa Haje je nastao na temelju izlaganja sedam predavača na znanstvenom skupu održanom 28. lipnja 2016. godine u Čitaonici Gradske knjižnice u Subotici. Znanstveni skup je organiziran u povodu 125 godina od rođenja Pere Tumbasa Haje.

„Muzička zaostavština Pere Tumbasa Haje“ naslov je izlaganja Stipana Jaramazovića. U ovome radu autor donosi kompletni popis notnih partitura koji se nalaze u zbirkama u Gradskoj knjižnici i Gradskom muzeju u Subotici. Popis je napravljen po rednim brojevima, naslovu kompozicije i kompozicijske forme (potpurie, smesa, marš, valcer, tango,

intermezzo, swing, menuet, rukovet, šlager, evergreen, csárdás /čardaš/, arije, komad, serenada). Možemo zaključiti da je u zaostavštini sačuvano 35 skladbi, 98 aranžmana tradicijskih melodija, 181 popularna glazba, što u konačnici daje zbroj od 314 sačuvanih partitura Pere Tumbasa Haje.

„Pere Tumbas Hajo, pedagog i profesionalac“ bilo je izlaganje Marinka Piukovića u kojemu se navode razdoblja u kojima je Hajo djelovao u spomenutim segmentima rada. Razdoblje od 1921. do 1938. obilježava njegov pedagoški rad u kulturnim društvima prijeratne Subotice (Kolo mladeži i Sokolsko društvo). Nakon toga dobiva angažman u tamburaškom orkestru Radio Beograda gdje u razdoblju od 1938. do 1941. biva profesionalno angažiran kao instrumentalist. Nakon II. svjetskog rada vraća se u Suboticu i nastavlja raditi na pedagoškom planu u novoformiranim društvima „Ivan Goran Kovačić“ i napose KUDŽ „Bratstvo“. Izlaganje je obogaćeno s 12 autentičnih fotografija koje su osnova za pisanje ovoga teksta.

„Legenda tamburaškog sviranja“ je osvrt dr. Josipa Stantića, Hajinog suvremenika. Kod njega je učio svirati tamburu, a kasnije je bio i član tamburaškog orkestra. Iz izlaganja dr. Stantića vidimo da je Pere Tumbas Hajo bio začetnik tamburaškog odjela u Muzičkoj školi u Subotici.

„Glazbenu obitelj Tumbas (Antun, Stipan, Pere)“ predstavio je Vojislav Temunović i pri tom ukazao na glazbenu crtu obitelji Tumbas. Posebni osvrt i naglasak stavljeni su na rad i stvaranje starijeg brata, Stipana Tumbasa. Izlaganje je potkrijepljeno fotografijama obitelji Tumbas i orkestrara u kojima su braća

zajedno svirali (Dresden 1909. – mali orkestar, i fotografija tamburaškog orkestra Radio Beograda).

„Narodna pesma u muzičkoj građi Pere Tumbasa Haje (etnomuzikološki prilog istraživanja, muzičke zaostavštine)“ naslov je izlaganja Tamare Štricki Seg u kojemu se obrađuju glazbene forme (spletovi, potpurie i kola/plesovi) koje je Hajo skladao i aranžirao. Etnomuzikološka obrada ovih primjera ogleđa se u nekoliko segmenata koje struka zahtijeva pri obradi tradicijske zaostavštine. Obradene su osnovne karakteristike melografskih zapisa: ritmički sustav, tonski nizovi, broj melostrofa, vrste stiha, oblik melodije (forma). U zaključku rada autorica konstatira da su Hajine autorske melodije bile u duhu narodnih melodija toga doba, i da je uspio povezati „elemente gradskog i seoskog glazbenoga stila“.

„Principi aranžiranja Pere Tumbasa Haje (prilog proučavanja tamburaške prakse u Vojvodini)“ naslovljeno je izlaganje Julijane Jovanović koja u svom radu govori o analizi tamburaških partitura koje ukazuju na visoku razinu glazbene naobrazbe Pere Tumbasa Haje. Osim toga, ukazuje i na pedantni stil pisanja jer u svojim partiturama naznačuje naslov, ime skladatelja, nazive instrumenata po dionicama u partituri, adekvatni violinski ili bas ključ. U svome radu autorica ističe da je uvertiru za operu „Kalif iz Bagdada“ aranžirao Pere Tumbasa Hajo u Zagrebu 1952. godine, što pak nije točna informacija jer je riječ o aranžmanu Stipana Tumbasa koji je radio u tamburaškom orkestru Radio Zagreba. Naravno da se pogreška potkrala jer je Stipan Tumbas donedavno bio poznat tamburaškoj javnosti (pa

tako i autorici izlaganja). Stoga su znanstveni skupovi prigoda da se rasvijetle sve nepoznanice te da se obradi i cjelovito prikaže povijest tamburaške glazbe ovih prostora.

„Nek' se znade: šta tamburaši znaju danas o Peri Tumbas Haji“ naslov je rada etnomuzikologa iz USA, Marka Forryja. U ovome izlaganju govori se o tomu koliko tamburaši danas znaju o Peri Tumbasu Haji. Procjena je rađena na tri generacije tamburaša. Prva generacija su tamburaši rođeni u razdoblju od 1930. do 1950. koji su bili Hajini suvremenici, druga generacija 1960.-80. poslije Hajine smrti te mlađa generacija, rođena 90-ih godina prošloga stoljeća pa nadalje – djeca koja sviraju tamburu u kulturnim društvima i školama. U završnoj riječi autor govori kako je ime Pere Tumbasa Haje sačuvano i za sve nas prije svega zbog pjesme Zvonka Bogdana „Bunjevačko prelo“, gdje se na završetku pjesme konstatira *najboljega tamburaša svita, biće ime Pere Tumbas Haje*, a svakako i postojanje ansambla Hajo iz Su-

botice koji djeluje i stvara 30 godina te njegovo ime promiče i dan danas.

Zbornik radova stručne tribine o životu i radu Pere Tumbasa Haje svakako je veoma značajan kao dokument o životu i radu umjetnika tamburice koji je sagledan iz različitih tematskih aspekata izlagača na ovom znanstvenom skupu. Zbornik treba poslužiti za daljnja istraživanja tamburaške glazbe u Subotici, koja ima veoma bogatu povijest.

Vojislav Temunović

Kultura i identitet Bunjevaca: Zbornik radova sa Simpozijuma održanog 18. februara 2017. u Novom Sadu, Njegovan, Drago (ur.), Muzej Vojvodine, Novi Sad, 2017., 661 str.

Srbijanski su intelektualni i znanstveni krugovi oduvijek pokazivali interes za bunjevačke Hrvate. Njegovi se početci mogu pratiti i prije objave rasprave „O Bunjvcima“ (1881.) Lazara Kneževića, te knjiga i brošura Ivana Ivanića: *O Bunjvcima: istorija, poreklo, ime...* (1894.), *O Bunjvcima: povesničko-narodopisna rasprava* (1894.) i *Bunjevci i Šokci u Bačkoj, Baranji i Lici* (1899.). Bilo je to vrijeme kada su bunjevački Hrvati i vojvođanski Srbi, našavši se pred opasnošću od mađarizacije, bili upućeni na međusobnu suradnju. Stoga je preporoditelj bunjevačkih Hrvata Ivan Antunović u svojoj *Razpravi* (1882.) s iskrenim oduševljenjem pozdravio vijest o raspisivanju natječaja Matice srpske za najbolju raspravu o Bunjvcima: „Ljepa hvala onome učenjaku, koji je u svojoj revnosti, prvi o Bunjvcima poveo rieč u sjeditbi slavne matice srbske, te ovako, kako mi se čini,

barem njekeje potaknuo, da i na ovaj, s mnogimi vrlinama nadareni puk, budnim okom pogledaju.“ Interes za bunjevačke Hrvate u srbijanskoj znanosti još je više pojačan stvaranjem jugoslavenske državne zajednice. Pod uredništvom profesora Milivoja V. Kneževića u izdanju „Književnog severa“ izašao je prvi tematski zbornik *O Bunjvcima* (1927.). Ubrzo nakon toga izašla je i knjiga *O poreklu Bunjevaca* (1930.) Jovana Erdeljanovića (1874. – 1944.), etnologa i beogradskog profesora, na čijem je sastavljanju radilo više umova (ROMS 7922, 7923, 7931, 7932, 7933, 22042; Arhiv SANU 10-065/1-4).

U novije pak vrijeme pod okriljem ustanova SANU i Matice srpske organizirani su znanstveni skupovi i istraživanja na temu Bunjevaca koji su urodili rezultatima vrijednim spomena.

- Čamprag, Dušan; Kujundžić-Ostojčić, Suzana (ur.). 2007. *Zbornik radova sa simpozijuma „O Bunjvcima“ u Subotici 7-9. decembra 2006. godine*. Subotica: Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine; Novi Sad: Srpska akademija nauka i umetnosti, Ogranak.
- Pižurica, Mato; Kujundžić-Ostojčić, Suzana (ur.). 2008. *Etnolingvistička i istorijska istraživanja o Bunjvcima: zbornik radova sa naučnog skupa održanog 25. oktobra 2008. godine u Subotici*. Novi Sad: Matica srpska; Subotica: Bunjevački informativni centar.

Osim toga, bunjevački su Hrvati zastupljeni u *Srpskoj enciklopediji*, *Srpskom biografskom rečniku* te u zborniku *Bačka kroz vekove*.

- Prelić, Mladena; Kujundžić Ostojčić, Suzana; Petrović, Dragoljub;